

LAGAKRAFTBEVIS

Kommunfullmäktige i Tierps kommun har 12 juni 2012, § 71 antagit förslag till områdesbestämmelser för Sikhjälma fiskehamn fastigheterna Sikhjälma 22:1, 16:1 och s:2.

Beslutet har vunnit laga kraft den 17 juli 2012.

Enligt uppdrag

Kenneth Ottosson

Områdesbestämmelser för

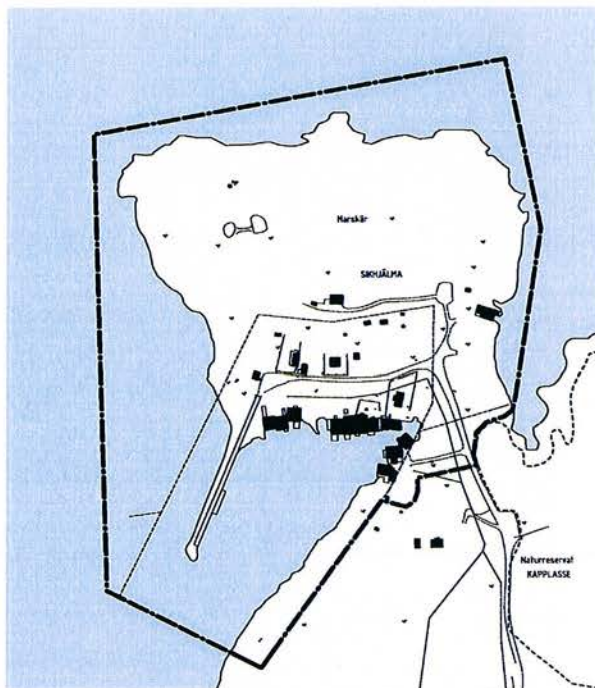
Sikhjälma fiskehamn

Fastigheterna Sikhjälma 22:1, 16:1 och s:2

Hållnäs/Österlövsta församling

OMRÅDESBESTÄMMELSER

Områdesbestämmelser ger kommunen möjlighet att inom ett begränsat område säkerställa vissa syften i översiktsplanen. Oftast gäller det att säkerställa utpekade riksintressen. Områdesbestämmelser har samma karaktär som detaljplan, dock reglerar områdesbestämmelserna endast ett begränsat antal frågor. De ger ingen förutbestämd bygg rätt och ger heller inte kommunen rätt att lösa in mark. Områdesbestämmelserna gör det möjligt för kommunen att förhindra olämpliga förändringar och att reglera bebyggelsens utformning i värdefull miljö samt att utöka eller minska lovplikten. Till skillnad från detaljplan har områdesbestämmelser ingen begränsad genomförandetid utan gäller tills de ändras eller upphävs. Kommunen kan ändra områdesbestämmelserna på eget initiativ eller t.ex. med utgångspunkt från framställan från enskild sakägare. Förfarandet när områdesbestämmelser antas, ändras eller upphävs är detsamma som vid detaljplanläggning, dvs. program, samråd, utställning och antagande. Lagtexten områdesbestämmelser återfinns i PBL 5 kap 16 §.

Ungefärlig områdesavgränsning för aktuella områdesbestämmelser.

Bakgrund

Beslut att upprätta områdesbestämmelser och detaljplan har tidigare beslutats. Detta för att bevara den unika kulturmiljön och se till att ny bebyggelse anpassas till befintlig miljö.

Planens syfte och huvuddrag

Syftet med planen är att ge de kulturhistoriska värdefulla byggnaderna och den kulturhistoriskt värdefulla miljön ett skydd mot förvanskning.

Handlingar

Handlingarna består av planbeskrivning, plankarta med bestämmelser, samrådsredogörelse program och fastighetsförteckning.

Plandata

Läge och storlek

Området är beläget norr om Sikhjälma på en halvö i Lövstabukten. Arealen är ca 12 ha.

Markägoförhållande

Sikhjälma 22:1 ägs av Tierps kommun, övrig mark är i privat ägo.

Tidigare ställningstaganden

Kommunala beslut

Utskottet för Samhällsbyggnad beslutade 2009-09-17 § 103 att uppdra till plankontoret att upprätta områdesbestämmelser över Sikhjälma fiskehamn för att säkerställa de kulturhistoriska värdena i området och att samråd skall hållas.

Utskottet för Samhällsbyggnad beslutade 2010-10-05 § 116 att godkänna samrådshandlingarna och planprogrammet, samt att uppdra till plankontoret att arbeta vidare med förslaget.

Utskottet för Samhällsbyggnad beslutade 2011-10-06 § 126 att godkänna samrådshandlingarna och utställningshandlingarna, samt att uppdra till plankontoret att ställa ut förslaget.

Riksintresseområden

Aktuellt planområde omfattas av riksintresse för yrkesfiskare enligt 3 kap 5 § Miljöbalken. Områdesbestämmelserna medför inte någon negativ påverkan på riksintresset.

Tidigare beslut

Bygg- och miljönämnden beslutade 2000-08-24 § 121 att uppdra till bygg- och miljökontoret att upprätta detaljplan.

Utskottet för Samhällsbyggnad beslutade 2008-11-21 § 121 att uppdra plankontoret att upprätta förslag till detaljplan.

Översiktliga planer och program

Gällande översiktsplan

I kommunens översiktsplan, ÖP 2010-2030 är Hållnäs halvön ett föreslaget utredningsområde. Den fördjupade översiktsplanen över Hållnäs halvön är planerad att genomföras efter att de fördjupade översiktsplanerna för tätorterna är genomförda, det innebär att denna detaljplan färdigställs innan den fördjupade översiktsplanen över Hållnäs halvön genomförs.

Det aktuella området omfattas av strandskydd. Sikhjälma fiskehamn är ur kulturmiljö synpunkt intressant och är beskrivet i kommunens kulturmiljöprogram "Tierp tar tillvara".

Området är inte tidigare planlagt, men klassat som samlad bebyggelse.

MILJÖ OCH BEBYGGELSE

Förutom bebyggelse rör det sig om gistvallar, vägar, karaktären av allmänning, angränsande skogsmark mm.

I Sikhjälma fiskeläge finns ett drygt tiotal tätt liggande båthus placerade på södra Marskär. På den östra sidan finns ett båthus kvar av tidigare fem.

Båthusen har i de flesta fall stående locklistpanel men slät panel förekommer. Panelen är färgad med faluröd färg. Fasaden har små fönster med vita fönsterfoder. För underhåll och framtida reparationer rekommenderas traditionell färgsättning med faluröd färg och vita fönsterfoder. Båthusen är stora och skjuter ut i vattnet på stenkistor eller betong. De flesta husen har sadeltak med pannplåt eller korrugerad plåt i rött eller svart.

Båthus

Byggnadernas huvudsakliga funktion som båthus måste bestå. Balkonger, verandor och skorstenar hör ej hemma på båthusen. TV-antennar förekommer på flera båthus och kokhus.

Kokhusen är klädda med locklistpanel målade med faluröd färg. Fönster- och dörrfoder är vita. Fönsterluckor förekommer. Taken är täckta med plåt eller tegel.

I Sikhjälma fiskeläge har inhägnader gjorts runt kokhusen samt också vid några av båthusen. Detta påverkar områdets karaktär av allmänning och revirmarkeringar bör undvikas åtminstone vid båthusen. Trädgårdsplanteringar och dylikt hör ej hemma vid båthus och kokhus. Schaktning och fyllning bör undvikas.

Norr om fiskeläget finns ett område med barrskog och närmare stranden ett klappestensfält. I öster gränsar fiskeläget mot Kapplasse - Rossholm riksintresse för naturvården. Omgivningarna är betydelsefulla för områdets karaktär.

Populärt utflyktsmål

Sikhjälma fiskehamn är ett populärt besöksmål som iordningställts för ändamålet med bl a allmänna toaletter, gästhamn, parkering, informationstavla och sittbänkar.

Rester av militäranläggning och en fyr

På norra delen av Marskär, som halvön där fiskehamnen är placerad på heter, finns rester av militäranläggningar ett f d skyddsvärn mm. På Marskär finns även en fyr.

Fornlämningar

Inga registrerade fornlämningar finns inom planområdet.

Strandskydd

Strandskyddsförordnande (300 meter) enligt 7 kap 13 § miljöbalken gäller för hela planområdet.

Miljö, hälsa och riskfaktorer

Radon

All nybyggnation bör ske radonsäkert. Enligt kommunens gällande översiktsplan, ÖP 90, är området klassat som hög- till normalriskområde. Kontakt skall tas med Medborgarservice senast i samband med bygglovsansökan.

Service

Avståndet till dagligvaruhandel är ca 8 km.

Trafik

Gatunät

In- och utfarter sker söderifrån.

Kollektivtrafik

Avståndet till kollektivtrafik är ca 2 km till en busshållplats.

Parkering

Parkering sker på parkeringsplatsen.

El

Vattenfall Eldistribution AB ska få ta del av kommande bygglov för att avgöra om placeringen av husen påverkar befintligt ledningsnät.

Förutsättningar och förändringar

Bakgrund och motiv

Sikhjälma fiskeläge har mycket höga samhällshistoriska och miljöskapande värden. Med anledning av detta väckte Hållnäs kommun 1973 frågan om ett kombinerat skydd enligt 19 § NVL och 86 § BL. Detta kom dock inte att antas.

I 1977 års antagna kommunöversikt fanns dock Sikhjälma fiskehamn redovisat som bevakandeområde där särskilda skyddsföreskrifter avsågs antagna. Hamnområdet var då klassat som riksintresseområde med avseende på dess kulturhistoriska värde.

I kommunens kulturminnesvårdsprogram från 1986 finns Sikhjälma upptaget som en av kommunens värdefulla miljöer.

Sikhjälma fiskeläge gränsar till Kapplasse naturreservat. För området gäller strandskydd på 300 meter.

Syftet med planen är att ge de kulturhistoriska värdefulla byggnaderna och den kulturhistoriskt värdefulla miljön ett skydd mot förvanskning. För att detta ska ske föreslås följande:

Utökad lovplikt

Utöver den generella lovplikten som finns angiven i plan- och bygglagen föreslås i områdesbestämmelserna en utökad lovplikt, detta innebär att bygg- och marklov krävs för att:

- Färga om, byta fasad- och taktäckningsmaterial, göra ändringar som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende (t ex byta fönster)
- Göra tillbyggnader, även vid en- och tvåbostadshus
- Uppföra komplementbyggnader, murar och plank, även vid en- och tvåvåningshus
- Schaktning, utfyllnad och förändring av marknivån

Varsamhetsbestämmelser för befintlig bebyggelse:

Byggnadernas särart skall bevaras. Inom hela området gäller att ändring av en byggnad inte får förvanska dess karaktär eller dess anpassning till omgivningen. De karaktärsdrag och värden som angetts i kulturmiljöprogrammet ska särskilt beaktas.

Hänsynsbestämmelser för ny bebyggelse:

Ny bebyggelse skall anpassas till befintlig miljö avseende storlek, material och färgsättning.

Gistvall får ej bebyggas, inhägnad i form av plank, staket, häck eller liknande får inte finnas.

Områdesbestämmelser är bindande för bl a prövning av bygglov. Även lovfria åtgärder skall utformas varsamt så att byggnadernas särdrag beaktas och dess historiska och miljöskapande värde tas tillvara.

Historik

Fisket

Människor i kusttrakterna har i alla tider ägnat sig åt fiske i Bottenhavet. Fisket var till och med en av förutsättningarna för områdets kolonisation under stenåldern. Som nämnts utvecklades inlandet till rika jordbruksbygder under forntidens senare skede. Kusttrakternas odlingsförutsättningar var däremot beroende av ett komplement till det magra jordbruket och i detta perspektiv har fisket spelat en viktig roll.

Rätten till fiske

Rätten att bedriva fiske har sedan gammalt varit knuten till bönderna och deras mantalssatta jord. Så har det varit här liksom utmed hela Östkusten och därför fanns ursprungligen inte någon speciell fiskarbefolkning. Till byarna hörde samfällda stränder med båtplatser eller fiskelägen där båtar och redskap förvarades och dit bönderna begav sig från byarna under fångstperioderna. Så länge som kustfisket bara bedrevs av bönderna var antalet fiskelägen få. Ännu vid 1800-talets mitt fanns exempelvis inga direkta fiskelägen utmed Västlandskusten och bara några i Österlövsta. Däremot fanns ett flertal i Hållnäs, vilket visar hur denna socken i högre grad än grannsocknarna var beroende av fiskets inkomst.

Små timrade sjöbodar

I äldre tid utgjorde fiskelägenas bebyggelse av små timrade sjöbodar där bondefiskarna förvarade sina redskap. Några speciella båthus fanns sällan utan i stället drogs de små båtarna upp på land. Ofta fanns också små saltbodar där salt förvarades och där fisken saltades in och packades i tunnor.

Gistvall med torkställningar

Vid en del fiskelägen som låg långt bort från byarna uppfördes också enkla och primitiva övernattningsstugor, s.k kokhus. Till fiskelägena hörde slutligen en gistvall, där tåg och garn hängdes upp på träställningar för att torka.

Strandboden

En något yngre typ av fiskebod, som började byggas under 1800-talets början, var strandboden. Till skillnad mot de äldre bodarna lades strandbodarna intill vattnet. Vanligtvis hade de på ena långsidan ett utskjutande tak under vilket båten förtöjdes eller rent av hissades upp.

Båtplatser flyttas

Landhöjningen har gjort att fiskelägena med jämna mellanrum fått flyttas då båtplatser och inseglingrännor grundats upp. Fisket i fiskeläget bedrevs av bönderna i Sikhjälma by. På grund av landhöjningen har hamnen flyttats till nya lägen.

Förhistorisk tid

landhöjningen flyttats vid flera tillfällen. Möjligen låg den äldsta hamnplatsen vid själva bytomten.

Sikhjälma har haft bosättning sedan förhistorisk tid. Intill byn finns ett av Hållnäs sockens största järnåldersgravfält med ett femton-tal gravar.

Kanske låg den allra första hamnplatsen vid själva bytomten. Under 1700-talet låg sjöbodarna längst in i Sågviken som då kallades Sjöboviken. Hamnen flyttades under 1800-talets början en bit norrut och 1833 fanns åtta små fiskebodar, samtliga placerade uppe på land. Under en period fanns sannolikt fiskebodor parallellt på såväl den gamla som den nya platsen.

Fiskehamnen har på grund av

Marön växer ihop med fastlandet

Strax före sekelskiftet 1900 flyttades hamnen till sitt nuvarande läge. Till en början anlades en spång över till Marön men genom landhöjningen kom ön att växa ihop med fastlandet och döptes till Marskär. Fem sjöbodor byggdes på Marskärs östra sida av vilka endast en finns kvar idag.

Sjöbodor

Drygt tio sjöbodor uppfördes vid 1900-talets början och finns vid hamnen idag. Bodarna rymmer förutom båthus och redskapsutrymmen också övernattningsmöjligheter.

I förgrunden ett kokhus

Ovanför sjöbodarna finns några små kokhus bevarade samt gistvallar för torkning av nät. 1800-talets befolkningsökning stärkte behovet av komplementinkomster. Jordbruket ensam kunde inte föda den växande befolkningen och ökningen var dessutom störst inom det obesuttna samhällsskiktet.

Fiskarbefolkningen växer

Härigenom växte det fram en allt större fiskarbefolkning, vilken såsom obesuttna strandsittare gjorde dagsverken på böndernas fiskevatten. Strandsittarna bosatte sig vid fiskelägena där de på ofri grund uppförde egna bodar och stugor. Strandsittarna var oftast mycket fattiga och hade låg social status. Gränsen mot böndernas värld var skarp och tog sig bland annat uttryck i att äktenskap praktiskt taget aldrig knöts mellan klasserna.

Strandsittarna övertog fiskenäringen

Strandsittarna kom med tiden att till viss del överta fiskenäringen från bönderna. I Hållnäs och Österlövsta fanns exempelvis omkring 350 fiskare år 1848, samtliga av dessa var bönder men strax därefter började fisket att i allt högre grad övertas av direkta yrkesfiskare.

Strömmingen som bytesvara

Det viktigaste fisket var strömmingsfisket, som var relativt lönsamt trots att den insaltade Upplandsströmmingen länge ansågs hålla sämre kvalitet än grannlänens. Strömmingen var främst en bytesvara och fiskarna seglade ofta långt in i Mälardalen, där de bytte sin saltströmming mot brödsäd och andra varor.

Motorbåtar blev allt vanligare

Vågbrytare och brygga

Under 1900-talet utvecklades fiskerinäringen betydligt. Motorbåtar blev allt vanligare och på 1940-talet blev däckade fiskekuttrar allmänt förekommande. Mekaniseringen drev fiskerinäringen mot specialisering, varvid allt fler bönder slutade med strömmingsfisket. 1947 fanns i Hållnäs och Österlovsta drygt 220 fiskare men bara ett femtiotal av dessa var bönder. Den specialiserade yrkesfiskaren bodde - i likhet med sina förfäder strandsittarna - i fiskelägen, som nu kunde utvecklas till stora orter såsom Fagerviken och Fågelsundet.

Den första motorbåten togs i bruk i Sikhjälma fiskeläge 1915 och runt 1930 byggdes sjöbodarna om så att båtarna kunde hissas upp. En 50 meter lång vågbrytare anlades också med bidrag från fiskerinämnden.

Nya stora sjöbodar

Det nya motorbåtsfisket hade inget behov av de gamla sjöbodarna som ännu på 1920-talet dominerade fiskelägena. I stället uppfördes nya stora sjöbodar i regelverk och med plankväggar. I dessa byggnader kunde såväl båtplatser inrymmas, som redskapsutrymmen och bostadsutrymme med kök. Sådana båthus från 1900-talet finns till stor del bevarade vid de flesta av de större fiskelägena.

Trålfisket gav större fångster

Det ålderdomliga not- och skötgarnsfisket övergavs under 1960-talet till förmån för trålfiske. Näringen genomgick därmed en kraftig rationalisering. Fisket kunde nu bedrivas året runt och längre ut till havs. Trålfisket gav också betydligt större fångster. Trålarna var emellertid dyra i inköp och underhåll men krävde å andra sidan liten besättning i förhållande till fångstens storlek. Fiskarna blev allt färre och i dag har näringen nästan helt upphört. I stället har fritidsfisket fått en allt större roll och håller därför flera av fiskelägena vid liv, framför allt under sommaren.

Trålfisket krävde isfria djuphamnar

För trålfisket krävdes stora isfria djuphamnar och under 1960-talet lades betydande resurser ner på byggandet av sådana i bl a Sikhjälma, Gudinge och vid Ängskär. Statligt stöd till vågbrytare och brygga i Sikhjälma erhöles 1960 varefter hamnen färdigställdes.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH MOTIVERING TILL BESTÄMMELSERNA

Syftet med områdesbestämmelserna är att säkerställa den idag sammanhållna bebyggelsemiljöns karaktär. Bestämmelser tar därmed sikte på att förhindra inhägnader kring enskilda hus, förhindra förändringar av husexteriörernas sammanhållna karaktär samt att bevara den befintliga landskapskaraktären.

Medverkande tjänstemän

Kommunala tjänstemän som medverkat i framtagandet av områdesbestämmelserna:

- Helena Gåije, kommunarkitekt
- Kenneth Ottosson, plantekniker
- Kristina Alm, kulturmiljöansvarig
-

Tierp 2012-04-03

Enheten för processtöd

.....
Helena Gåije, kommunarkitekt

.....
Kenneth Ottosson, plantekniker

Hur utställningen har bedrivits

Utställningshandlingar

Kungörelse om områdesbestämmelser har skett med brev till sakägare och myndigheter samt andra som har intresse av planen, se fastighetsförteckning och remisslista.

Till utskicket har bifogats plankarta med bestämmelser, planbeskrivning, genomförandebeskrivning, samrådsredogörelse program, samrådsredogörelse plan, utlåtande efter utställning, fastighetsförteckning.

Utställningsstid

Från 2011-11-11 till 2011-12-09 på biblioteket i Skärplinge och Tierp och på kommunhuset i Tierps köping.

Samrådsmöte

Inget samrådsmöte har hållits.

Sammanfattning

Plankartan har justerats så att den överensstämmer med gällande gränser.

Inkomna yttrande

Yttranden har inkommit från:

- Länsstyrelsen	Bil. 1
- Vattenfall	Bil. 2
- Trafikverket	Bil. 3
- Lantmäteriet	Bil. 4
- Upplandsmuseet	Bil. 5
- Kjell Holmgren, Sikhjälma 485	Bil. 6
- Jörgen Knutsson, Sikhjälma 493	Bil. 7
- Ingemar och Kerstin Eriksson, Sikhjälma 501	Bil. 8
- Kristina Larsson m.fl. Sikhjälma 507	Bil. 9
- Ulla-Karin och Nils Simonsson	Bil. 10

Sammanfattning och kommentar till inkomna synpunkter

Myndigheter, sakägare och andra som har väsentligt intresse av förslaget.

Länsstyrelsen Bil. 1
Länsstyrelsen har inget att erinra.

Vattenfall Bil. 2
Vattenfall har inget att erinra.

Trafikverket Bil. 3
Trafikverket har inget att erinra.

Lantmäteriet Bil. 4
Lantmäteriet har varit ute på platsen och visat var råstenarna finns, dessa visar var gränserna är.

Kommentar: Kartan har justerats så att den överensstämmer med gällande gränser.

Upplandsmuseet Bil. 5
Upplandsmuseet har inget att erinra.

Kjell Holmgren, Sikhjälma 485 Bil. 6
Kjell Holmgren anser att det är rimligt att kommunen ställer personal till förfogande som kan förklara om det tillstånd behöver sökas.

Kommentar: Det ingår i Medborgarservice uppgifter att förklara om det tillstånd behöver sökas.

Jörgen Knutsson, Sikhjälma 493 Bil. 7
Jörgen Knutsson förväntar sig:

- Att Jörgen Knutsson har allena nyttjanderätt av området innanför häcken till båthuset och kanten mot vattnet.
- Att området vid båthuset ej får bebyggas av någon annan än den som arrenderar marken och är ägare av Jörgen Knutssons stuga/kokhus samt båthus.
- Att skriftliga garantier på ovan utföras.

Kommentar: Markarrendeavtal gäller, områdesbestämmelserna utökar endast bygglovplikten.

Ingemar och Kerstin Eriksson, Sikhjälma 501 Bil. 8
Ingemar och Kerstin Eriksson anser:

- Att otillåtna revirmarkeringar (t.ex. häck och gårdsgård) ska få stå kvar och det ska ges möjlighet för övriga arrendatorer att sätta upp ett staket eller annan revirmarkering utan kommunens tillstånd.
- Att det bör klargöras vilka regler som gäller vid uppställande av husvagnar och husbilar på gistvallar.
- Att arrendatorer som arrenderar minst kvm yta bör ha förtur att i framtiden få bygga kokhus, friggebod eller mindre båthus.

Kommentar: Intentionen med områdesbestämmelserna är bl.a att allmänheten ska få tillgång till Sikhjälma fiskehamn. Det överensstämmer inte med att det ska ges möjlighet för övriga arrendatorer att sätta upp ett staket eller annan revirmarkering utan kommunens tillstånd.

Det är inte möjligt att med hjälp av områdesbestämmelser arrangera så att arrendatorer som arrenderar minst kvm yta får förtur att i framtiden få bygga kokhus, friggebod eller mindre båthus.

Det är inte tillåtet att ställa upp husvagnar och husbilar på gistvallarna, det är markägarnas uppgift att se till att uppställning inte sker.

Katharina Larsson m.fl. Sikhjälma 507

Bil. 9

Kristina Larsson m.fl. motsätter sig:

- Att det kommer att byggas fyra nya sjöbodrar.
- Att det byggs nya kokhus.

Kristina Larsson m.fl. ifrågasätter:

- Om nybyggnation kommer att förstöra den unika miljön.
- Varför inte alla områden som varit gistvallar finns med som skyddade områden.

Kommentar: Områdesbestämmelserna ger ett utökat skydd jämfört med om det var fortsatt planlöst. Begränsningen av gistvallar grundar sig på de gistvallar som idag är öppna ytor.

Ulla-Karin och Nils Simonsson

Bil. 10

Ulla-Karin och Nils Simonsson anser att den del av gistvallen längst i öster innan vägen (som leder till byggnaden som tillhör bysamfälligheten) borde kunna prövas för ny bebyggelse.

Kommentar: Det markerade området är idag öppen yta och det är inte lämpligt att tillåta bebyggelse här.

Slutkommentar

Då områdesbestämmelserna har justerats enligt inkommande yttranden kan områdesbestämmelserna godkännas av Utskottet för Samhällsbyggande och Kommunstyrelsen och antas av Kommunfullmäktige.

Tierp 2012-04-03

Enheten för processtöd

Helena Gåjje, kommunarkitekt

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

områdesbestämmelser, samrådshandling

Hur samrådet har bedrivits

Samrådshandlingar

Underrättelse om planförslaget har skett med brev till sakägare och myndigheter samt andra som har intresse av planen, se fastighetsförteckning och remisslista. Till underrättelsen har bifogats bestämmelsekarta, beskrivning och fastighetsförteckning.

Samrådstitid

Från 2011-02-10 till 2011-03-14

Samrådsmöte

Något samrådsmöte har inte hållits.

Sammanfattning

Plankarta är justerad men pga gistvallen på Sikhjälma 16:1 så bör den delen av Sikhjälma 16:1 ingå i planområdet

Planbeskrivningen kommer att justeras så att det framgår att:

- Riksintresset för yrkesfiskare finns inom områdesbestämmelserna.
- viken i öster ligger på Sikhjälma 16:1

Inkomna yttrande

Yttranden har inkommit från:

– Länsstyrelsen	Bil. 1
– Vattenfall Eldistribution AB	Bil. 2
– Upplandsmuseet	Bil. 3
– Trafikverket	Bil. 4
– Räddningstjänsten i Norduppland	Bil. 5
– Sikhjälma hamn och stugförening	Bil. 6
– Sikhjälma bysamfällighet	Bil. 7
– Arrendatorer av båthus Stig Holmgren och Owe Hållner	Bil. 8
– Arrendator av båthus Ingemar och Kerstin Eriksson	Bil. 9
– Arrendator Jörgen Knutsson	Bil.10
– Fastighetsägare Sikhjälma 16:1 Gunilla Bohlin	Bil.11

Sammanfattning och kommentar till inkomna synpunkter

Myndigheter, sakägare och andra som har väsentligt intresse av förslaget.

Länsstyrelsen Bil. 1

Länsstyrelsen anser att riksintresset för yrkesfiskare bör ingå i områdesbestämmelserna, men att det inte medför någon negativ påverkan på riksintresset.

Kommentar: Riksintresset för yrkesfiskare kommer att omnämnas i områdesbestämmelserna.

Vattenfall Eldistribution AB Bil. 2

Vattenfall Eldistribution AB har inget att erinra.

Upplandsmuseet Bil. 3

Upplandsmuseet har inget att erinra.

Trafikverket Bil. 4

Vägverket har inget att erinra.

Räddningstjänsten Norduppland Bil. 5

Räddningstjänsten Norduppland har inget att erinra.

Sikhjälma Hamn och stugförening Bil. 6

Sikhjälma Hamn och stugförening saknar beskrivning av att en fiskehamn har haft inhägnader. Med tanke på detta anser Sikhjälma Hamn och stugförening att skrivningen skall vara mildare än ”alla inhägnader skall avlägsnas”

Kommentar: I bestämmelsetexten står det ”inhägnad får inte finnas i form av plank, staket, stängsel, häck eller liknande”. Områdesbestämmelserna styr framtida byggande. Befintliga inhägnader, byggnader mm påverkas ej

Sikhjälma bysamfällighet, Stig Ederyd och Ann-Christin Bylund Bil. 7

Sikhjälma bysamfällighet avser att:

- Stycka av tomter på samfällighetens mark
- Återuppföra fyra fiskebodas på östra sidan Marskär
- Anlägga en båtbygga där det tidigare funnits en ångbåtsbygga på östra sidan Marskär
- Skapa fler båtplatser längst inne i fiskehamnen
- Möjlighet att förändra utnyttjandet av de befintliga byggnaderna i anslutning till Marskärsstugan, sam att inreda kanonvärnet till bastu och att inreda skyddsvärnet för övernattning.

Sikhjälma bysamfällighet undrar om:

- Områdesbestämmelserna kommer att försvåra dessa möjligheter?
- Har samfälligheten möjlighet att säga nej till förslaget?
- Kommer kommunen att kompensera ett eventuellt ekonomiskt bortfall?
- Kommer kommunen att följa upp att bestämmelserna efterlevs?
- Hur kommer överträdelse som görs/har gjorts att följas upp?
- Finns det avtal som måste rivas upp?
- Finns det tidplan för detta?

Kommetar: Områdesbestämmelserna är bevarande bestämmelser och ändrar inte eller tar inte bort några byggrätter som finns idag, utan kräver bara utökad bygglov för vissa åtgärder. Nedanstående åtgärder kräver bygglov och/eller strandskyddsdispens, detta krävdes även innan områdesbestämmelserna, men med områdesbestämmelser krävs en anpassning till befintlig miljö.

- Stycka av tomter på samfällighetens mark
- Återuppföra fyra fiskebodas på östra sidan Marskär
- Anlägga en båtbygga där det tidigare funnits en ångbåtsbygga på östra sidan Marskär
- Skapa fler båtplatser längst inne i fiskehamnen
- Möjlighet att förändra utnyttjandet av de befintliga byggnaderna i anslutning till Marskärsstugan, sam att inreda kanonvärnet till bastu och att inreda skyddsvärnet för övernattning.

Nedanstående frågor:

- Områdesbestämmelserna kommer att försvåra dessa möjligheter? En anpassning till befintlig miljö kan uppfattas som att till- och nybyggnader kräver mer arbete.
- Har samfälligheten möjlighet att säga nej till förslaget? Om samfälligheten har sakliga skäl kan den överklaga beslut om områdesbestämmelser och Länsstyrelsen beslutar om att upphäva kommunens beslut om områdesbestämmelser.
- Kommunen kommer inte att kompensera ett eventuellt ekonomiskt bortfall.
- Inom ramen för kommunens tillsyn av svartbygge och strandskyddsdispens kommer kommunen att följa upp att bestämmelserna efterlevs och huruvida överträdelse som görs att följas upp. Endast ny- och tillbyggnader kommer att kontrolleras, befintlig bebyggelse och inhägnader berörs ej.
- Det finns inga avtal som måste rivs upp, därför finns det ingen tidplan för detta.

Arrendatorerna Stig Holmgren och Owe Hållner Bil.8

Fastighetsägare Stig Holmgren och Owe Hållner anser att det i samrådsredogörelsen planprogram är oklart om kokhus får byggas på gistvallen eller ej.

Kommentar: Formuleringen i samrådsredogörelsen plan om huruvida kokhus får byggas på gistvallen eller ej, är felaktigt formulerad. Områdesbestämmelserna föreslår:

- Att nybyggnation på gistvall och inhägnad runt båthusen inte kommer att tillåtas.

Arrendatorerna Ingemar och Kerstin Eriksson Bil.9

Arrendatorn av sjöbodarna 6 och 7 anser att:

- Den kommunala toaletten flyttas
- En soptunna placeras vid grillplatsen och den kommunala toaletten
- Alla revirmarkeringar som har tillkommit på otillåtet sätt på kommunens mark bör tas bort
- Underhåll, målning och mindre reparationer som inte strider mot tidigare utseende bör kunna utföras utan bygglov

- Arrendatorer bör ha förtur att i framtiden få bygglov att bygga kokhus, friggebod eller ett mindre båthus
- Kommunens nuvarande placering av toaletten och soptunnor är en sanitär olägenhet, när den ligger strax intill grillplatsen.

Kommentar: Befintliga revirmarkeringar påverkas inte av områdesbestämmelserna utan bara nya bebyggelse.

Underhåll, målning och mindre reparationer som inte strider mot tidigare utseende bör kunna utföras utan bygglov.

Följande är inte en fråga som styrs i områdesbestämmelserna.

- den kommunala toaletten flyttas och en soptunna placeras vid grillplatsen
- arrendatorer bör ha förtur att i framtiden få bygglov att bygga kokhus, friggebod eller ett mindre båthus.
- kommunens nuvarande placering av toaletten och soptunnor är en sanitär olägenhet, när den ligger strax intill grillplatsen

Arrendatorn Jörgen Knutsson

Bil.10

Arrendatorn Jörgen Knutsson anser att:

- Häcken samt den installerade utrustning som ligger utanför stugan/kokhuset får vara kvar.
- Att Jörgen Knutsson har allena nyttjanderätten av området innanför häcken ned till båthuset och kanten mot vattnet.
- Området bredvid båthuset ej får bebyggas av någon annan än den som arrenderar marken och är ägare av Knutssons stuga/kokhus samt båthuset
- Knutsson emotser skriftliga garantier på ovan nämnda förväntningar

Kommentar: Områdesbestämmelserna är bevarande bestämmelser och ändrar inte eller tar inte bort några byggrätter som finns idag, utan kräver bara utökad bygglov för vissa åtgärder, detta innebär att häcken samt installerad utrustning får vara kvar. Enligt arrendeavtal 94-10-28 får allmänhetens tillträde ej förhindras. Skriftliga garantier kan ej utfästas

Fastighetsägare Sikhjälma 16:1 Gunilla Bohlin

Bil.11

Fastighetsägare Sikhjälma 16:1 Gunilla Bohlin, anser att plangränsen ska ändras så att mindre del av hennes fastighet är inom planområdet. Kommunen skriver att kommunen rör om vattnet (viken i öster), men vattnet (viken i öster), ligger på Sikhjälma 16:1, enligt fastighetsägaren.

Kommentar: Plankarta är justerad men pga gistvallen på Sikhjälma 16:1 så bör den delen av Sikhjälma 16:1 ingå i planområdet. Det står ingenstans i planbeskrivningen på vilken fastighet viken i öster ligger, men enligt justerad karta ligger viken på Sikhjälma 16:1.

Slutkommentar

Då planhandlingarna kommer att justeras med hänsyn till de inkommande yttranden kan samrådsredogörelsen för områdesbestämmelserna godkännas av Utskottet samhällsbyggnad.

Tierp 2011-09-06**Samhällsbyggnadsenheten**

.....
Helena Gåije, planarkitekt

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

områdesbestämmelser, programhandling

Hur samrådet har bedrivits

Samrådshandlingar

Underrättelse om planförslaget har skett med brev till sakägare och myndigheter samt andra som har intresse av planen, se fastighetsförteckning och remisslista. Till underrättelsen har bifogats bestämmelsekarta, beskrivning och fastighetsförteckning.

Samrådstitid

Från 2010-02-18 till 2010-03-15

Samrådsmöte

Något samrådsmöte har inte hållits.

Sammanfattning

Plankartan kommer att upprättas så att:

- plangräsen kommer att ändras så att en mindre del av Sikhjälma 16:1 ligger om områdesbestämmelserna.

Planbeskrivningen kommer att justeras så att det framgår att:

- Vattenfall Eldistribution AB ska få ta del av kommande bygglov för att avgöra om placeringen av husen påverkar befintligt ledningsnät.

Riktlinjer för stenkistor kommer inte att skrivas in i områdesbestämmelserna, på grund av ett flertal av stenkistorna är i betong.

Inkomna yttrande

Yttranden har inkommit från:

– Länsstyrelsen	Bil. 1
– Vattenfall Eldistribution AB	Bil. 2
– Upplandsmuseet	Bil. 3
– Vägverket	Bil. 4
– Fastighetsägare Sikhjälma 16:1	Bil. 5
– Styrelseordförande i Sikhjälma bysamfällighet	Bil. 6
– Sikhjälma Hamn- och Stugförening	Bil. 7
– Arrendatorer av båthus Stig Holmgren och Owe Hållner	Bil. 8
– Arrendator av båthus Ingemar och Kerstin Eriksson	Bil. 9

Sammanfattning och kommentar till inkomna synpunkter

Myndigheter, sakägare och andra som har väsentligt intresse av förslaget.

Länsstyrelsen

Bil. 1

Länsstyrelsen anser att områdesbestämmelserna bör kompletteras med en tydligare karta för det område som är aktuellt för områdesbestämmelserna.

Kommentar: Samrådshandlingarna i planskeendet kommer att innehålla en områdeskarta.

Vattenfall Eldistribution AB

Bil. 2

Vattenfall Eldistribution AB har inget att erinra men önskar att få del av kommande bygglov för att avgöra om placeringen av husen påverkar befintligt ledningsnät.

Kommentar: Att "Vattenfall Eldistribution AB ska få ta del av kommande bygglov för att avgöra om placeringen av husen påverkar befintligt ledningsnät" kommer att skrivas in i områdesplanen.

Upplandsmuseet

Bil. 3

Upplandsmuseet påpekar att åtgärder för stenkistor saknas.

Kommentar: Riktlinjer för stenkistor kommer inte att skrivas in i områdesbestämmelserna, på grund av ett flertal av stenkistorna är i betong.

Vägverket

Bil. 4

Vägverket har inget att erinra.

Fastighetsägare Sikhjälma 16:1

Bil. 5

Fastighetsägare Sikhjälma 16:1 anser att:

- plangränsen bör gå så att fastigheten 16:1 inte är inom områdesbestämmelserna.
- områdesbestämmelser som bevarar miljön är bra

Fastighetsägare Sikhjälma 16:1 undrar:

- Om översiktsplanen kommer att finnas till visning 2011.
- Om det behövs tillstånd att anlägga en mindre brygga inom områdesbestämmelserna
- Om vilka möjligheter det finns att få bygglov att bygga en sjöbod på den del av Sikhjälma 16:1 som ligger inom områdesbestämmelserna.

Fastighetsägare Sikhjälma 16:1 vill också meddela att hon helt motsätter sig:

- Gemensamhetsanläggningar, offentliga toaletter, småbåtshamn eller liknande på Sikhjälma 16:1.

Kommentar:

- Plangräsen kommer att ändras så att en mindre del av Sikhjälma 16:1 ligger om områdesbestämmelserna.
- Arbete med översiktarbete pågår och utställningshandlingarna kommer att ställas ut 2011.
- Att anlägga en mindre brygga kräver strandskyddsdispens och tillstånd av markägaren i detta fall kommunen, som äger vattnet.
- För att få bygglov för en sjöbod (på den del av Sikhjälma 16:1 som ligger inom områdesbestämmelserna) krävs den nya bebyggelsen anpassas till befintlig miljö avseende storlek, material och färgsättning.
- att bygga gemensamhetsanläggningar, offentliga toaletter, småbåtshamn eller liknande på Sikhjälma 16:1, kan inte ske utan fastighetsägarens tillstånd.

Sikhjälma bysamfällighet, Ann-Christin BylundBil. 6

Sikhjälma bysamfällighet har inget att erinra.

Sikhjälma Hamn- och StugföreningBil.7

Sikhjälma Hamn- och Stugförening anser att:

- gropan ovanför gistvallen bör fyllas och göras tillgänglig.
- det kommunala dasset vid västra stranden och piren bör placeras i närheten av parkeringen.
- revirmarkeringarna som funnits under många år i hamnen bör förklaras fredade
- **Kommentar:** Att fylla igen gropan ovanför gistvallen kräver marklov och att flytta det kommunala dasset kräver bygglov. Revirmarkeringarna som funnits under många år i hamnen kommer inte att förklaras fredade.

Arrendatorn av sjöbodarna 6 och 7Bil.8

Arrendatorn av sjöbodarna 6 och 7 anser att nybyggnation på gistvall skall tillåtas och att inhägnad runt båthusen skall tillåtas. Avtal om inhägnad finns, bygglovsansökan om kokhus på gistvallen är inlämnat den 2009-04-17 och beslut finns på att avvakta planprocessen.

Kommentar: Nybyggnation på gistvall kan inte tillåtas och att inhägnad runt båthusen kommer inte att tillåtas. Huruvida bygglov på kokhus på gistvallen kommer att ges eller inte kommer att tas upp när områdesbestämmelserna har vunnit laga kraft.

Arrendator av båthus Ingemar och Kerstin EriksonBil.9

Arrendator av båthus Ingemar och Kerstin Erikson anser att:

- revirmarkeringar bör avlägsnas.
 - de kommunala toaletterna bör flyttas till parkeringsplatsen och att en sopstunna bör placeras där.
 - planen bör ge möjligheter till kompletteringar av byggnader i hamnen
- Arrendator av båthus Ingemar och Kerstin Erikson förutsätter att det är ok att utan myndighetsanmälan underhålla byggnaderna.

Kommentar: Områdesbestämmelserna kommer att förespråka att:

- revirmarkeringar bör avlägsnas.

Områdesbestämmelserna kommer att tillåta:

- kompletteringar av byggnader i hamnen, med bygglov
- underhåll av byggnaderna, utan bygglov.
- flytt av de kommunala toaletterna till parkeringsplatsen, med bygglov
- en ny soptunna placeras vid parkeringsplatsen

Slutkommentar

Då planhandlingarna kommer att justeras med hänsyn till de inkommande yttranden (förutom Upplandsmuseets yttrande ”att riktlinjer för åtgärder av sten-kistor saknas”) kan samrådsredogörelsen för planprogram godkännas av Utskottet samhällsbyggnad.

Tierp 2011-02-15

Samhällsbyggnadsenheten

Helena Gåije, planarkitekt

**TIERPS
KOMMUN**

Kulturmiljöprogram för Sikhjälma fiskehamn

**Råd och rekommendationer för
att bygga och bygga om i
kulturhistoriskt värdefull miljö**

FÖRORD

Sikhjälma fiskehamn med sina båthus och kokhus är en mycket välbevarad miljö från slutet av 1800-talet. Sikhjälma fiskehamn har ett stort kulturhistoriskt värde och hamnen har mycket tidstypisk arkitektur och är i stort oförändrad. Miljön utgör en väl sammanhållen enhet och är mycket karaktäristisk och visar hur fisket har sett ut under 1900-talets första hälft.

För att skydda och bevara dessa värden har Tierps kommun utarbetat områdesbestämmelser för platsen. Som ett led i arbetet med områdesbestämmelserna tas även detta kulturmiljöprogram fram.

Kulturmiljöprogrammet är främst riktat till dem som nyttjar husen i Sikhjälma fiskehamn. Dess syfte är att väcka intresse för området som kulturmiljö och ge en introduktion till dess historia. Dessutom ska det ge råd och hjälp för hur man som nyttjare av husen kan hjälpa till att bibehålla byggnadernas och områdets kulturhistoriska värden så att även kommande generationer kan uppleva denna unika miljö.

Sikhjälma fiskehamn är ett populärt besöksmål som iordningställts för ändamålet med bl a allmänna toaletter, allmän brygga, parkering, informationstavla och sittbänkar.

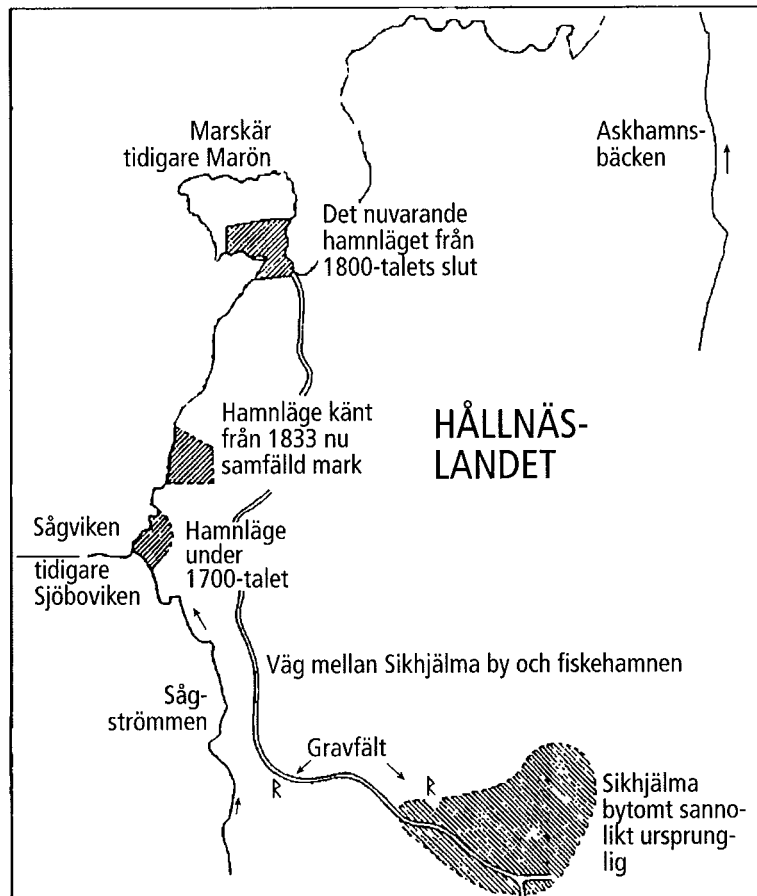
På norra delen av Marskär, som halvön där fiskehamnen är placerad på heter, finns rester av militäranläggningar ett f d skyddsvärn mm. På Marskär finns även en fyr.

INNEHÅLL

FÖRORD	2
INNEHÅLL	2
HISTORIK OCH BESKRIVNING	3
Sikhjälma fiskehamn – en reminiscens av Nordupplands fisketradition	3
Området idag	6
OMRÅDESBESTÄMMELSER	9
Planer och bestämmelser	9
RÅD OCH RIKTLINJER	10
Förhållningssätt	10
Skötsel och underhåll	11
LITTERATURTIPS	13

HISTORIK OCH BESKRIVNING

Sikhjälma fiskehamn – en reminiscens av Nordupplands fisketradition

Historik placering av hamnläget

Förhistorisk tid

Sikhjälma har haft bosättning sedan förhistorisk tid. Intill byn finns ett av Hållnäs sockens största järnåldersgravfält med ett femtontal gravar.

Kanske låg den allra första hamnplatsen vid själva bytomten. Under 1700-talet låg sjöbodarna längst in i Sågviken som då kallades Sjöboviken. Hamnen flyttades under 1800-talets början en bit norrut och 1833 fanns åtta små fiskebodar, samtliga placerade uppe på land. Under en period fanns sannolikt fiskebodar parallellt på såväl den gamla som den nya platsen.

Marön växer ihop med fastlandet

Strax före sekelskiftet 1900 flyttades hamnen till sitt nuvarande läge. Till en början anlades en spång över till Marön men genom landhöjningen kom ön att växa ihop med fastlandet och döptes till Marskär. Fem sjöbodar byggdes på Marskärs östra sida av vilka endast en finns kvar idag.

Sjöbodar

Drygt tio sjöbodar uppfördes vid 1900-talets början och finns vid hamnen idag. Bodarna rymmer förutom båthus och redskapsutrymmen också övernattningsmöjligheter. Ovanför sjöbodarna finns några små kokhus bevarade samt gistvallar för torkning av nät. 1800-talets befolkningsökning stärkte behovet av komplementinkomster. Jordbruket ensamt kunde inte föda den växande befolkningen och ökningen var dessutom störst inom det obesuttna samhällsskiktet.

Fiskarbefolkningen växer

Härigenom växte det fram en allt större fiskarbefolkning, vilken såsom obesuttna strandsittare gjorde dagsverken på böndernas fiskevatten. Strandsittarna bosatte sig vid fiskelägena där de på ofri grund uppförde egna bodar och stugor. Strandsittarna var oftast mycket fattiga och hade låg social status. Gränsen mot böndernas värld var skarp och tog sig bland annat uttryck i att äktenskap praktiskt taget aldrig knöts mellan klasserna.

Strandsittarna övertog fiskenäringen

Strandsittarna kom med tiden att till viss del överta fiskenäringen från bönderna. I Hållnäs och Österlövsta fanns exempelvis omkring 350 fiskare år 1848, samtliga av dessa var bönder men strax därefter började fisket att i allt högre grad övertas av direkta yrkesfiskare.

Strömmingen som bytesvara

Det viktigaste fisket var strömmingsfisket, som var relativt lönsamt trots att den insaltade Upplandsströmmingen länge ansågs hålla sämre kvalitet än grannlänens. Strömmingen var främst en bytesvara och fiskarna seglade ofta långt in i Mälardelarna, där de bytte sin saltströmming mot brödsäd och andra varor.

Motorbåtar blev allt vanligare

Under 1900-talet utvecklades fiskerinäringen betydligt. Motorbåtar blev allt vanligare och på 1940-talet blev däckade fiskekuttrar allmänt förekommande. Mekaniseringen drev fiskenäringen mot specialisering, varvid allt fler bönder slutade med strömmingsfisket. 1947 fanns i Hållnäs och Österlövsta drygt 220 fiskare men bara ett femtiotal av dessa var bönder. Den specialiserade yrkesfiskaren bodde – i likhet med sina förfäder strandsittarna – i fiskelägen, som nu kunde utvecklas till stora orter såsom Fagerviken och Fågelsundet.

Den första motorbåten togs i bruk i Sikhjälma fiskehamn 1915 och runt 1930 byggdes sjöbodarna om så att båtarna kunde hissas upp. En 50 meter lång vågbrytare anlades också med bidrag från fiskerinämnden.

Nya stora sjöbodar

Det nya motorbåtsfisket hade inget behov av de gamla sjöbodarna som ännu på 1920-talet dominerade fiskelägena. I stället uppfördes nya stora sjöbodar i regelverk och med plankväggar. I dessa byggnader kunde såväl båtplatser inrymmas, som redskapsutrymmen och bostadsutrymme med kök. Sådana båthus från 1900-talet finns till stor del bevarade vid de flesta av de större fiskelägena.

Trålfisket gav större fångster

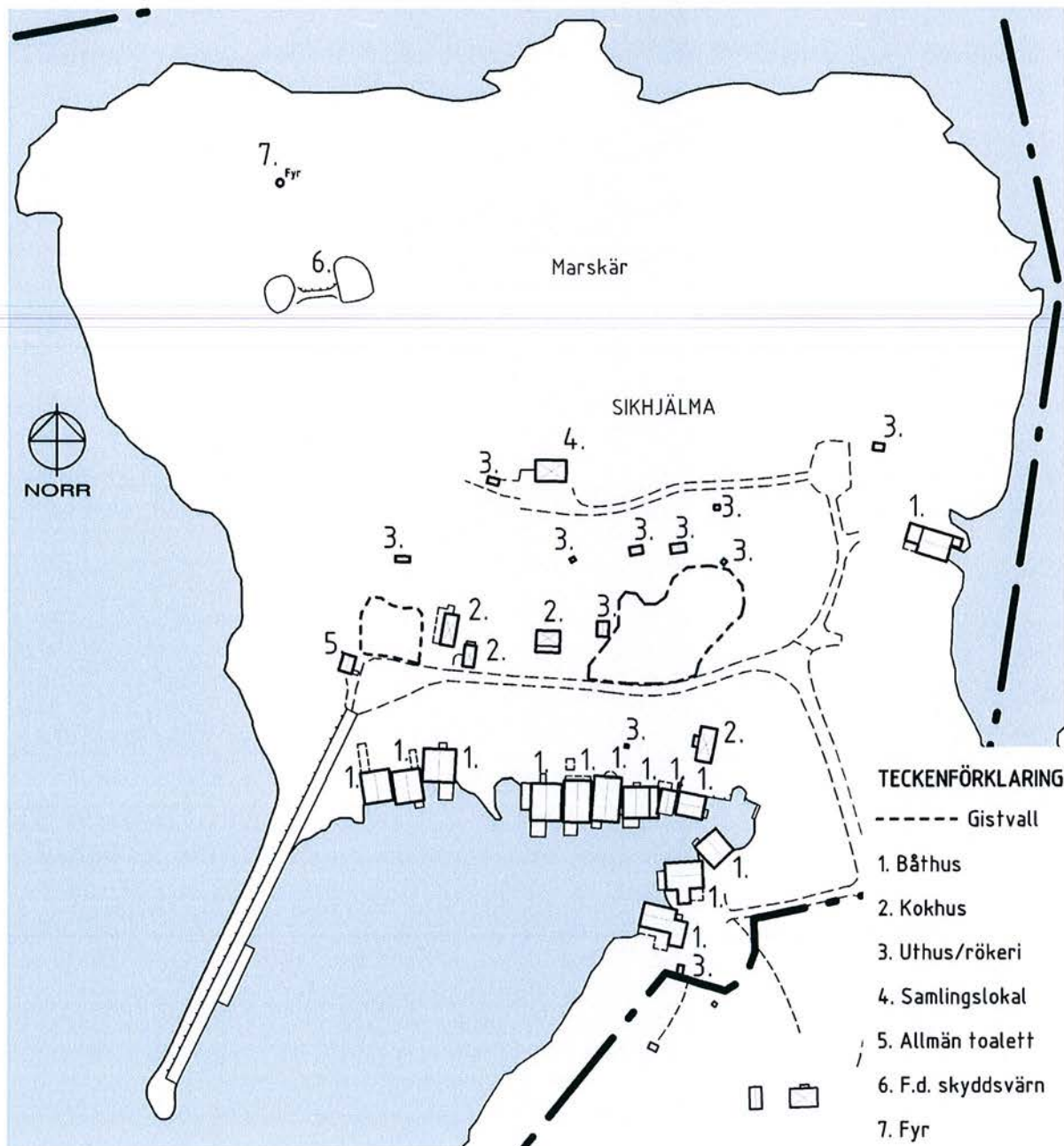
Det ålderdomliga not- och skötgarnsfisket övergavs under 1960-talet till förmån för trålfiske. Näringen genomgick därmed en kraftig rationalisering. Fisket kunde nu bedrivas året runt och längre ut till havs. Trålfisket gav också betydligt större fångster. Trålarna var emellertid dyra i inköp och underhåll men krävde å andra sidan liten besättning i förhållande till fångstens storlek. Fiskarna blev allt färre och i dag har näringen nästan helt upphört. I stället har fritidsfisket fått en allt större roll och håller därför flera av fiskelägena vid liv, framför allt under sommaren.

För trålfisket krävdes stora isfria djuphamnar och under 1960-talet lades betydande resurser ner på byggandet av sådana i bl a Sikhjälma, Gudinge och vid Ängskär. Statligt stöd till vågbrytare och brygga i Sikhjälma erhöles 1960 varefter hamnen färdigställdes.

Vågbrytare och brygga

Området idag

Karta över området

Idag finns två gistvallar, fyra kokhus och ett drygt tiotal tätt liggande båthus placerade på södra Marskär. På den östra sidan finns ett båthus kvar av tidigare fem. Båthusen innehåller såväl båtplats, redskapsutrymmen och bostadsutrymme med kök. Dessa används mest på sommaren. En vågbrytare och brygga ger en väl skyddad hamn i söder.

Norr om fiskeläget finns ett område med barrskog och närmare stranden ett klapperstensfält. I öster gränsar fiskeläget mot Kapplasse - Rossholm riksintresse för naturvården. Omgivningarna är betydelsefulla för områdets karaktär.

Båthus

Båthusen har i de flesta fall stående locklistpanel men slätpanel förekommer. Panelen är färgad med faluröd färg. Fasaden har små fönster med vita fönsterfoder. Båthusen är stora och skjuter ut i vattnet på stenkistor eller betongfundament. De flesta husen har sadeltak med pannplåt eller korrugerad plåt, omålade eller svart.

I Sikhjälma fiskehamn har inhägnader gjorts vid några av båthusen. Detta påverkar områdets karaktär av allmänning. TV-antennar förekommer på flera båthus.

Kokhus

I fiskehamnen finns idag fyra kokhus. De flesta av dessa är placerade norr om den lilla grusvägen ut mot piren. Kokhusen är klädda med locklistpanel målade med Falu rödfärg. Fönster- och dörrfoder är vita. Fönsterluckor förekommer. Taken är täckta med plåt eller tegel. Flera av kokhusen har hägnats in med staket och häckar.

Gistvallarna och marken mellan husen

I anslutning till sjöbodarna och kokhus finns gistvallar och andra öppna ytor. Marken har en karaktär av allmänning och består av öppna gräsytor. Gistvallarna finns öster och väster om kokhusen på norra sidan av grusvägen och träställningarna för nättorkning finns bevarade.

Båthus

I förgrunden ett kokhus, i bakgrunden båthus

Östra gistvallen

OMRÅDESBESTÄMMELSER

Planer och bestämmelser

Innebörd av områdesbestämmelserna

Utökad lovplikt

Utöver den generella lovplikten som finns angiven i plan- och bygglagen finns i områdesbestämmelserna en utökad lovplikt, detta innebär att bygg- och marklov krävs även för att:

- Färga om, byta fasad- och taktäckningsmaterial, göra ändringar som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende (t ex byta fönster)
- Göra tillbyggnader, även vid en- och tvåbostadshus
- Uppföra komplementbyggnader, murar och plank, även vid en- och tvåvåningshus
- Schaktning, utfyllnad och förändring av marknivån

Varsamhetsbestämmelser för befintlig bebyggelse:

Byggnadernas särart skall bevaras. Inom hela området gäller att ändring av en byggnad inte får förvanska dess karaktär eller dess anpassning till omgivningen. De karaktärsdrag och värden som angetts i kulturmiljöprogrammet ska särskilt beaktas

Hänsynsbestämmelser för ny bebyggelse:

Ny bebyggelse skall anpassas till befintlig miljö avseende storlek, material och färgsättning.

Gistvall får ej bebyggas, inhägnad i form av plank, staket/häck eller liknande får inte finnas.

Områdesbestämmelser är bindande för bl a prövning av bygglov. Även lovfria åtgärder skall utformas varsamt så att byggnadernas särdrag beaktas och dess historiska och miljöskapande värde tas tillvara.

RÅD OCH RIKTLINJER

Förhållningssätt

Varsamhet

All förändring av bebyggelsemiljöer och byggnader ska ske med varsamhet. I ett kulturhistoriskt värdefullt område som Sikhjälma fiskehamn blir detta särskilt viktigt. Varsamhet innebär att man i alla förändringsarbeten utgår från byggnadens och miljöns förutsättningar, så att den befintliga miljön styr hur man utformar nya tillskott och vilka förändringar man gör. Varsamheten ska finnas med i både stort och smått, d v s både när man ser på hela bebyggelsestrukturen vid eventuella nytillskott och i materialval och detaljer.

Varsamhet är inte knutet till standard, utan handlar om på vilket sätt en åtgärd görs. Oberoende av åtgärdens omfattning kan varje ändring göras på ett varsamt eller ovarsamt sätt. Ett varsamt tillvägagångssätt ska användas vid genomförandet av såväl ombyggnader som andra ändringar. Det förutsätter att man skaffar sig kunskaper om de värden som byggnaden har och att man tar tillvara dessa värden så långt det är möjligt med hänsyn till andra krav.

Underhåll

Alla byggnader behöver fortlöpande underhåll. Byggnader i kustbandet är särskilt utsatta för väder och vind, och båthus och sjöbodars utsätts även för havets krafter. Underhållsfria byggnader och material är en utopi och finns inte i verkligheten. Små, lättreparerade skador kan bli stora och besvärliga om de inte åtgärdas i tid. Att kontinuerligt se över och sköta byggnaderna blir i längden både enklare och mindre kostsamt än att göra helrenoveringar med långa intervaller.

Vid underhållsarbeten på en byggnad är det viktigt att välja rätt material och metoder. Med traditionella material behåller man lättare byggnadens ursprungliga utseende och karaktär.

Ändringar och mindre tillbyggnader

En gammal byggnad kan med tiden behöva anpassas för moderna funktioner. Detta innebär att huset ibland måste förändras. Ibland kan det vara svårt att få in nya funktioner i ett gammalt hus. Då kan det till och med bli aktuellt med en tillbyggnad.

Vid ändringar och mindre tillbyggnader är det viktigt att ta hänsyn till byggnadens förutsättningar. I en arkitektoniskt enkel miljö, som den i Sikhjälma fiskehamn, kan det verka enkelt att anpassa sig till det gamla, men det kan vara tvärt om. I en mer komplex miljö kan det finnas särskilda element att ta upp för att få ett sammanhang. I en enkel miljö kan de små subtila detaljerna, som bredden på fönsterfoder, takfotens längd, fönstrens proportioner och placering, vara avgörande för byggnadens helhetsintryck. Byggnadens ursprungliga karaktär ska inte förändras med de nya tillskotten.

Nybyggnad

Det kan vara möjligt att komplettera en kulturhistoriskt värdefull miljö med nya byggnader utan att det kulturhistoriska värdet går förlorat. För att bygga nytt i en kulturmiljö med gott

resultat är det viktigt att man har klart för sig vad som är karaktäristiskt för just den miljön, vad som gör den värdefull.

Det viktiga är att det nya inordnar sig i bebyggelsestrukturen i området. Nya byggnader ska smälta in i miljön och så lite som möjligt förändra platsens utseende och karaktär. Fasadmaterial, takmaterial och fönster ska anpassas till omgivande hus.

Rådgivning

Vid en om- eller tillbyggnad eller annan byggnadsåtgärd är det bra att skaffa sig så mycket kunskap som möjligt under ett tidigt skede i planeringen. Medborgarservice på Tierps kommun kan ge information om bygglov, byggnmälan och om vilka områdesbestämmelser som gäller för området. Medborgarservice kan också ge råd och tips angående utformning med mera. Upplandsmuseet har stor kompetens inom byggnadsvård, och dit kan du vända dig för att få råd om till exempel utformning, material och äldre byggnadstekniker.

Medborgarservice – 0293-21 80 88

Upplandsmuseet – 018-16 91 00

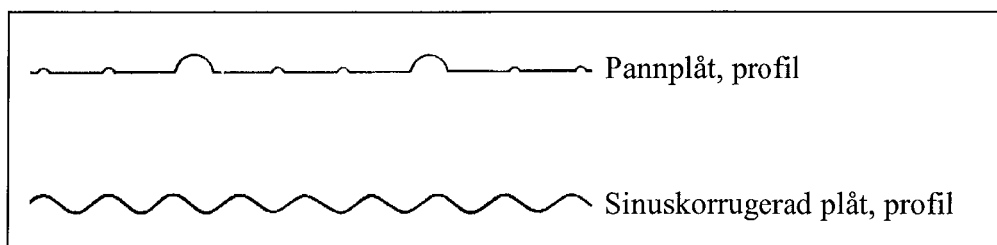
Skötsel och underhåll

Båthus

Båthusen bör i möjligaste mån underhållas utan utvändiga förändringar. I den mån förändringar blir aktuella bör nedanstående riktlinjer vara vägledande.

Fasadmaterial ska vara faluröd stående träpanel i form av locklistpanel eller slätpanel. För att bevara byggnadens karaktär är det ofta lämpligt att använda varierande bredder på fasadbrädorna. Äkta Falu rödfärg ska användas. Knutbrädor ska vara smala och vitmålade eller undvikas.

Taken täcks med pannplåt, alternativt sinuskorrugerad plåt. Lämpliga kulörer är förzinkad alternativt svart/gråmålad. Fabrikslackerad plåt rekommenderas inte. Trapetskorrugerad plåt är mindre lämpligt eftersom det ger alltför stel och livlös yta. Tegelprofilerad plåt är mycket olämpligt. Vindskivor ska vara smala och vitmålade. Takvinkeln bör inte ändras.

Dörrar bör vara brädklädda på traditionellt vis. Standarddörrar är olämpliga, även de som benämns vara av allmogetyp. Fönster ska vara av trä med äkta spröjsar, alternativt tvåluftsfönster i trä utan spröjs. Perspektivfönster är olämpligt. Fönsterfoder och eventuella dörrfoder bör vara smala och vitmålade.

Exempel på lämpliga dörr- och fönstertyper

Där ursprunglig grund- och bryggkonstruktion bevarats är det angeläget att originalutförandet kan behållas vid renovering. Betongbryggor i anslutning till sjöbodarna passar inte in i miljön.

Tillbyggnader behandlas mycket restriktivt. Båtlänningen ska bevaras. Övervåningen kan tillåtas inredas för övernattnig, men byggnaderna ska i första hand vara båthus och inte omvandlas till fritidshus.

Byggnadernas traditionellt enkla och anspråkslösa karaktär ska bevaras. Hängrännor/stuprör och armaturer bör undvikas. Upphöjda verandor, balkonger, snickarglädje, teveantennor och skorstenar ska undvikas. Inhägnande staket hör inte hemma i båthusmiljön och är inte tillåtna enligt områdesbestämmelserna.

Kokhus

Kokhusen bör i möjligaste mån underhållas utan utvändiga förändringar. I den mån förändringar blir aktuella bör nedanstående riktlinjer vara vägledande.

Fasaden bör bestå av faluröd stående locklistpanel. För att bevara byggnadens karaktär är det ibland lämpligt att använda varierande bredder på fasadbrädorna. Äkta Falu rödfärg ska användas. Knutbrädor, vindskivor, fönsterfoder och andra snickeridetaler bör vara vitmålade.

Taken täcks med rött lertegel eller pannplåt, alternativt sinuskorrugerad plåt. Lämpliga kulörer för plåt är förzinkad alternativt svart/gråmålad. Fabrikslackerad plåt rekommenderas inte. Trapetskorrugerad och tegelprofilerad plåt är olämpligt i miljön. Takvinkeln bör inte ändras.

Dörrar bör vara traditionella ramverksdörrar eller brädklädda. Standarddörrar är mindre lämpliga. Fönster ska vara av trä med äkta spröjsar, alternativt tvåluftsfönster i trä utan spröjs.

Byggnadernas enkla karaktär ska bevaras. Tillbyggnader behandlas restriktivt. Upphöjda verandor, balkonger, snickarglädje och bör undvikas. Inhägnande staket bör undvikas.

Gistvallarna och marken mellan husen

Det är viktigt för miljön att inte fler delar av marken privatiseras utan att karaktären av allmänning bevaras. Gistvallarna är en viktig påminnelse om fiskehamnens historia. Gräsytor ska hållas öppna och bevarade träställningar ska underhållas så att de kan finnas kvar.

LITTERATURTIPS

Antell, Olof och Jan Lisiński. *Fönster : historik och råd vid renovering*. ISBN 91-7192-730-1. Stockholm : Riksantikvarieämbetet, 2000.

Antell, Olof. *Taktegel tegeltak*. ISBN 91-540-4609-2. Stockholm : Statens råd för byggnadsforskning, 1986.

Arnell, Kjell-Håkan. *Byggnadsvård. Tradition och förnyelse*. ISBN 91-85618-15-2 Uppsala : Upplands fornminnesfören, 1983

Byggnadsmåleri med traditionella färgetyper. ISBN 91-7209-153-3. Stockholm : Riksantikvarieämbetet, 1999.

Gudmundsson, Göran. *Utvändig renovering. Byggnadsvård i praktiken III*. ISBN 91-7988-201-3. Stockholm : Byggförlaget i samarbete med Gysinge centrum för byggnadsvård, 2002.

Hantverket i gamla hus. ISBN 978-91-85581-09-2. Stockholm : Balkong i samarbete med Svenska byggnadsvårdsföreningen, 2007

Hidemark, Ove. *Så renoveras torp och gårdar*. ISBN 91-534-2635-5. Västerås : Ica, 2006

Järnplåt : anvisningar för underhåll och reparation. ISBN 91-7192-467-1. Stockholm : Svensk byggtjänst (distr.), 1980.

Lindbom, Roger och Vicki Wenander. *Frågor och svar om byggnadsvård*. ISBN 978-91-85581-08-5. Stockholm : Balkong, 2007.

Thurell, Sören. *Vård av trähus : en handbok i vård och upprustning av gammal trähusbebyggelse*. ISBN 91-27-07037-9. Stockholm : Natur och kultur, 1998.

Fastighetsförteckning

2010-03-08 Uppdaterad 2010-12-27

Ärendenummer

C1055

Handläggare

Anna-Karin Klingberg

Sida 1(5)

Ärende Förslag till områdesbestämmelser för Sikhjälma Fiskehamn

Kommun: Tierp

Län: Uppsala

Fastigheter inom området (fastigheter, sänjelotter, fiskelotter, byggnad å, allmänt vattenområde)

Beteckning på kartan	Ägare/innehavare, adress	Övrigt
Sikhjälma 16:1	Gunilla Albertina Bohlin Sikhjälma 329 819 63 Hållnäs	Även utom plan Lantmäteriförrättning pågår
Sikhjälma 22:1	Tierps kommun 815 80 Tierp	

Marksamfälligheter inom området (samfällid mark, samfällt vatten, samfällt fiske, allmänningar)

Beteckning på kartan	Ägare/innehavare, adress	Ändamål
Sikhjälma s:2		Båt och Notplats
Delägande fastigheter		
Hållnäs 3:2	Bergvik Skog Öst AB Trotzgatan 25 791 71 Falun	
Sikhjälma 1:3	Ekström, Ulf Sivert Sikhjälma 320 819 63 Hållnäs Ekström, Jonna Charlotta Hagtornsgatan 5 3tr 802 82 Gävle	
Sikhjälma 3:7	Bankander, Lars Paul Tore Norra Slottsgatan 13 A Läg 33 803 20 Gävle	

Sikhjälma 4:2	Bylund Ann-Christin Sikhjälma 370 810 65 Skärplinge	
Sikhjälma 4:9	Henriksson, Anna-Karin Sikhjälma 327 819 63 Hällnäs Henriksson, Lennart Sikhjälma 327 819 63 Hällnäs	
Sikhjälma 5:3	Bokedal, Karin Birgitta Kvarntorpsvägen 13 183 55 Täby Bokedal, Jan Otto Gustav Kvarntorpsvägen 13 183 55 Täby	
Sikhjälma 6:16	Eriksson, Kajsa Helena Sikhjälma 350 819 63 Hällnäs	
Sikhjälma 6:17	Frost, Gunilla Katarina Gyllenstedts Väg 8 815 75 Söderfors Frost, Olof Erland Gyllenstedts Väg 8 815 75 Söderfors Frost, Ingela Katarina Nygatan 7 815 76 Söderfors Forst, Eva Camilla Smedsvägen 17 815 75 Söderfors	

Sikhjälma 6:18	Steiner, Lars Sikhjälma 338 819 63 Hållnäs Gidholm, Annika Sikhjälma 338 819 63 Hållnäs	
Sikhjälma 6:19	Ohlsson, Anita Sikhjälma 344 819 63 Hållnäs Ohlsson, Ulf Sikhjälma 344 819 63 Hållnäs	
Sikhjälma 16:1	Bohlin, Gunilla Albertina Sikhjälma 328 819 63 Hållnäs	
Sikhjälma 17:1	Gillberg, Harriet Ethel Margaretha Kyrkvägen 14 747 30 Alunda	
Sikhjälma 18:1	Holmgren, Lars Rune Julö 141 819 63 Hållnäs Holmgren, Nina Margareta Julö 141 819 63 Hållnäs	
Sikhjälma 19:1	Melkersson, Thord Lage Erling Tvärvägen 1 815 69 Månkarbo Danielsson, Ingvor Linnéa Fänkålgatan 18 754 47 Uppsala Rönholm, Kerstin Margareta Husby-Långhundra Henriksberg 221 741 95 Knivsta Melkersson, Lennart Karl Paul Dovhjortsvägen 5 815 44 Tierp	

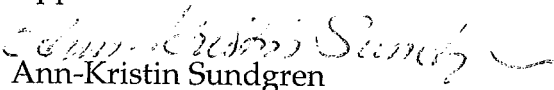
Sikhjälma 24:1	Ederyd, Stig Jarl Verner Sikhjälma 331 Sikhjälma Gård 819 63 Hällnäs Ederyd, Carina Elisabeth Sikhjälma 331 Sikhjälma Gård 819 63 Hällnäs	
Rättigheter inom området (servitut, ledningsrätt, nyttjanderätt, vägrätt, viltvårdsområde, fiskevårdsområde, rättigheter mineral/torv)		
Beteckning på kartan	Ägare/innehavare, adress	Ändamål
Sikhjälma 16:1 och s:2	Se ovan	Servitut väg, a på kartan
Till förmån för: Sikhjälma 22:1	Se ovan	
Sikhjälma 16:1	Se ovan	Servitut kraftledning 03-IM1- 68/2066.1 03-IM3- 70/1244.1 03-IM3- 77/6669.1 03-IM1- 86/34142.1
Till förmån för:		
Älvkarleby Västanån 6:2	Vattenfall Eldistribution AB	
Sikhjälma 16:1	Jansson, Henning Leo Emanuel Västmannagatan 17A, II 113 25 Stockholm Jansson, Sven-Erik Märten Sätrahöjden 100B 806 38 Gävle	Hus på ofri grund Hus på ofri grund
Fastigheter utanför området		
Beteckning på kartan	Ägare / Innehavare, adress	Övrigt
Sikhjälma 4:12	Öberg, Ing-Marie Dalagatan 86B 113 43 Stockholm	
Sikhjälma 4:16	Liik, Gull-Britt Kristinegatan 25 791 60 Falun Liik, Jan-Olof Smedsvägen 15 815 75 Söderfors	
Sikhjälma 4:17	Ahlinder, Nils Tiundagatan 41, 6tr 752 30 Uppsala Ahlinder, Ulla Madeleine Tiundagatan 41, 6tr 752 30 Uppsala	

Sikhjälma 4:21	Hällner, Ove Norrländsgatan 26 752 29 Uppsala Hällner, Dage Stålgatan 46, 3tr 754 52 Uppsala	
Sikhjälma 4:32	Larsson, Catharina Sikhjälma 469, Sjövret 819 63 Hållnäs	
Sikhjälma 4:33	Måhlén, Astrid Birgitta Vendelvägen 6B 748 41 Örbyhus	
Sikhjälma 4:34	Jefferyd, Jens Patrik Franzengatan 25 112 16 Stockholm Jefferyd, Jessica Margareta Portalgatan 71 754 18 Uppsala	
Sikhjälma 16:3	Bohlin, Folke Fleminggatan 4C 802 60 Gävle Bohlin, Asta Fleminggatan 4C 802 60 Gävle	
Sikhjälma 16:4	Larsson, Kerstin Skuggmovägen 3 806 28 Gävle	
Sikhjälma 25:1	Åkesson, Hans Lästmakargatan 1E, ½tr 754 34 Uppsala	

Fastighetsförteckningen upprättad av

Anna-Karin Klingberg

Uppdaterad 2010-12-27

Ann-Kristin Sundgren